

Jaarstukken 2019

maart 2020

Inhoudsopgave

1	DEEL A – INLEIDING JAARSTUKKEN	4
1.1	Voorwoord	4
1.1.1	Inleiding.....	4
1.1.2	Het resultaat op hoofdlijnen	5
1.2	Bestuur en directie	6
1.2.1	Rechtspersoonlijkheid en bestuurssamenstelling	6
1.2.2	Veiligheidsoverleg	6
2	DEEL B – JAARVERSLAG	7
2.1	Programma Crisisbeheersing en rampenbestrijding.....	7
2.1.1	Programma-activiteiten	7
2.1.2	Wat wilden we bereiken?.....	7
2.1.3	Wat hebben we daarvoor gedaan?.....	8
2.1.4	Wat heeft het gekost?.....	9
2.2	Programma Brandweezorg	10
2.2.1	Programma-activiteiten	10
2.2.2	Wat wilden we bereiken?.....	10
2.2.3	Wat hebben we daarvoor gedaan?.....	10
2.2.4	Wat heeft het gekost?.....	14
2.3	Programma ondersteuning	14
2.3.1	Programma-activiteiten	14
2.3.2	Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?	14
2.3.3	Wat heeft het gekost?.....	14
2.4	Paragrafen	15
2.4.1	Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	15
2.4.2	Onderhoud kapitaalgoederen	18
2.4.3	Financiering	18
2.4.4	Bedrijfsvoering	19
2.4.5	Verbonden partijen	21
3	DEEL C – JAARREKENING	23
3.1	Overzicht van baten en lasten.....	23
3.2	Toelichting op het overzicht van baten en lasten	24
3.2.1	Samenvattend overzicht - analyse	24
3.2.2	Aanwending van het bedrag voor onvoorzien	24
3.2.3	Overzicht van incidentele baten en lasten	25
3.2.4	Overzicht van baten en lasten per taakveld	26
3.2.5	Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	26
3.2.6	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen	26
3.3	Balans (voor resultaatbestemming)	29
3.4	Toelichting op de balans.....	31
3.4.1	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.....	31
3.4.2	Vaste activa	33
3.4.3	Vlottende activa	34
3.4.4	Vaste passiva	35
3.4.5	Vlottende passiva	38
3.4.6	Niet uit de balans blijvende verplichtingen.....	38

4	SiSa-verantwoording	39
5	Overzicht schatkistbankieren	40

1 DEEL A – INLEIDING JAARSTUKKEN

1.1 Voorwoord

1.1.1 Inleiding

Terugblikkend op 2019 kunnen we stellen dat sprake was van een bewogen jaar voor Veiligheidsregio Zuid-Limburg. Het intensieve bestuurlijk traject dat in het najaar van 2018 begon, werd medio afgelopen kalenderjaar afgerond met een begrotingsuitbreiding ten behoeve van het creëren van een solide basis voor de brandweezorg in Zuid-Limburg. Wetende dat de financiële positie van een aantal gemeenten niet rooskleurig is, realiseren wij ons dat wij een stevig beroep hebben gedaan op ons bestuur en de gemeenteraden. Wij zijn er erkentelijk voor dat zij de noodzaak en urgentie erkenden. Zonder deze extra middelen zouden wij niet in staat zijn om uit de kwetsbare positie te geraken waarin de brandweezorg zich bevond na de diverse bezuinigingen enerzijds en de toenemende (wettelijk opgelegde) taken en eisen anderzijds.

Intussen heeft bijvoorbeeld Crisisbeheersing & Rampenbestrijding een volwaardige positie ingenomen naast de pijler Brandweezorg en is conform de bestuurlijke opdracht uitgegroeid tot een organisatieonderdeel met zo'n 25 functionarissen. Daarnaast hebben wij in 2019 onze eigen organisatie tegen het licht gehouden. Sinds de regionalisering is immers een hoop veranderd. Om de organisatie toekomstbestendig te maken was de inzet van een reorganisatie noodzakelijk. De aandacht is daarbij vooral uitgegaan naar het oplossen van interne kwetsbaarheden, het tot stand brengen van betere verbindingen tussen de beide pijlers en het herinrichten van de ondersteunende diensten.

Voorts was er eind 2019 sprake van een wisseling van de wacht. Een aantal vertrouwde gezichten, 'mannen van het eerste uur', zijn met pensioen gegaan of binnen de organisatie naar een andere functie overgestapt. Zo deed zich een wisseling van de wacht voor bij de commandant brandweer: Gerard van Klaveren heeft het stokje overgegeven aan Léon Houben.

In het voorjaar vond de visitatie plaats van VRZL. In de aanloop naar de daadwerkelijke visitatie is een organisatieomschrijving opgesteld, bestaande uit een kenschets en een zelfevaluatie. Vele collega's en onze voorzitter en plaatsvervangend voorzitter hebben hier een bijdrage aan geleverd. Dat gebeurde op een wijze waarbij eenieder de ruimte gegund werd om zijn of haar mening te ventileren. Dit heeft ons waardevolle inzichten opgeleverd. De visitatiecommissie heeft in haar rapport gewag gemaakt van een aantal herkenbare zaken en suggesties ter verbetering gedaan. Deze nemen wij vanzelfsprekend ter harte.

Op basis van het aantal GRIP-opstapelingen in 2019 (32 in VRZL tegenover een landelijk gemiddelde van 14) kan gesteld worden dat we om dynamiek niet verlegen zitten binnen VRZL. Deze opstapelingen worden sinds 2019 allen geëvalueerd, en de leerrapportages die hieruit voortkomen worden vervolgens gedeeld met de betrokken crisisfunctionarissen, en uiteindelijk vervat in actieplannen t.b.v. de uitvoering van de verbeterpunten. Het meest in het oog springende incident deed zich hartje zomer voor toen op 3 augustus op Chemelot een lekkage plaatsvond waarbij salpeterzuur vrijkwam welke resulteerde in een wolk stikstofdioxide. De informatievoorziening die vervolgens op gang kwam richting burgers verliep traag. Hier hebben we lering uit getrokken. Waar mogelijk trekken we samen met Chemelot, de betrokken gemeenten en de omwonenden op om zaken te verbeteren.

1.1.2 Het resultaat op hoofdlijnen

Het jaar 2019 is afgesloten met een negatief resultaat van € 363.000. Dit negatieve resultaat valt uiteen in de volgende deelresultaten:

- Resultaat programma Crisisbeheersing en Rampenbestrijding (exclusief GHOR) € 174.000 negatief;
- Resultaat GHOR € 37.000 negatief;
- Resultaat programma Brandweezorg € 152.000 negatief (inclusief ondersteuning en mutaties reserves).

Het negatieve resultaat op het programma Crisisbeheersing en Rampenbestrijding wordt met name veroorzaakt door meer inhuur derden (€ 65.000) mede als gevolg van (langdurige) ziekte en hogere opleidingskosten en trainingen (€ 109.000). Voorgesteld wordt om het negatieve resultaat ten laste van de algemene reserve te brengen.

Het negatieve resultaat van de GHOR (€ 37.000) wordt met name veroorzaakt door een optelsom van een aantal incidentele verschillen. Voor een nadere toelichting op de GHOR is een aparte jaarrekening van de GHOR beschikbaar bij de VRZL. Voorstel is om dit resultaat ten laste van de algemene reserve GHOR te brengen.

Voor het programma Brandweezorg is het van belang te beseffen dat de jaren 2018 en 2019 overgangsjaren zijn. Zowel voor 2018 als voor 2019 is de begroting incidenteel sluitend gemaakt door een onttrekking aan de reserves. In 2019 zijn reeds op basis van de kwetsbare situatie noodzakelijke kosten gemaakt waarvoor pas met ingang van het boekjaar 2020 middelen worden ontvangen. Het totale negatieve resultaat van het programma Brandweezorg bedraagt € 152.000. Voorgesteld wordt om dit negatieve resultaat ten laste van de algemene reserve te brengen .

1.2 Bestuur en directie

1.2.1 Rechtspersoonlijkheid en bestuurssamenstelling

De Veiligheidsregio Zuid-Limburg is een gemeenschappelijke regeling waarvan instandhouding geschiedt door de gemeenten in Zuid-Limburg. Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarstukken. Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen ervan.

Het dagelijks bestuur is als volgt samengesteld (per 1 januari 2020):

Naam	Gemeente	Functie
Mevrouw J.M. Penn-te Strake	Maastricht	voorzitter
		portefeuille Politie
De heer E. Roemer	Heerlen	portefeuille GHOR
De heer G.J.M. Cox	Sittard-Geleen	plaatsvervangend voorzitter
		portefeuille Brandweer
		portefeuille financiën
Mevrouw T.P. Dassen-Housen	Kerkrade	lid
De heer R. de Boer	Simpelveld	lid

Het algemeen bestuur is als volgt samengesteld (per 1 januari 2020):

Naam	Gemeente	Functie
Mevrouw C. van Basten-Boddin	Beek	Lid
De heer E. Geurts	Beekdaelen	Lid
De heer G.B.M. Leers	Brunssum	Lid
De heer D.A.M. Akkermans	Eijsden-Margraten	Lid
Mevrouw N.H.C. Ramaekers-Lutjens	Gulpen-Wittem	Lid
De heer E. Roemer	Heerlen	Lid
Mevrouw T.P. Dassen-Housen	Kerkrade	Lid
De heer R.J.H. Vlecken	Landgraaf	Lid
Mevrouw J.M. Penn-te Strake	Maastricht	Voorzitter
Mevrouw M.A.H. Clermonts-Aretz	Meerssen	Lid
De heer R. de Boer	Simpelveld	Lid
De heer G.J.M. Cox	Sittard-Geleen	Lid
Mevrouw M.F.M. Leurs-Mordang	Stein	Lid
De heer H. Leunessen	Vaals	Lid
De heer J.J. Schrijen	Valkenburg a/d Geul	Lid
De heer W. Houben	Voerendaal	Lid

1.2.2 Veiligheidsoverleg

Het veiligheidsoverleg (voorheen veiligheidsdirectie) is per 1 januari 2019 als volgt samengesteld.

Naam	Organisatie	Functie
De heer F.C.W. Klaassen	Veiligheidsregio Zuid-Limburg	Directeur Veiligheidsregio - voorzitter
De heer A.M.P.M. Bovens	GGD Zuid Limburg	Directeur GGD Zuid Limburg
		Directeur Publieke Gezondheid
De heer G. van Klaveren	Veiligheidsregio Zuid-Limburg	Directielid - Commandant Brandweer
De heer G. Kusters	Bevolkingszorg (gemeenten)	Coördinerend Gemeentesecretaris
De heer R. Segers	Vertegenwoordiger politie, eenheid Limburg	Sectorhoofd CCB

2 DEEL B – JAARVERSLAG

2.1 Programma Crisisbeheersing en rampenbestrijding

2.1.1 Programma-activiteiten

Crisisbeheersing en rampenbestrijding heeft betrekking op het voorkomen, beperken en managen van incidenten voor de openbare orde en openbare veiligheid. Het gaat om de beheersing van risico's en de gezamenlijke voorbereiding op mogelijke incidenten. Ook de multidisciplinaire voorbereiding van de coördinatie als incidenten zich voordoen valt onder dit programma. Hierbij wordt het begrip 'incident' breed opgevat. Het gaat niet alleen om het incident zelf, maar ook om de dreiging ervan of de aankondiging van een gebeurtenis. Het kan ook gaan om incidenten of verstoringen die op zichzelf geen ramp of crisis zijn, maar die (mogelijk) de openbare orde en openbare veiligheid bedreigen. Denk aan thema's die grote maatschappelijke onrust tot gevolg kunnen hebben.

Het programma bestaat uit de volgende producten met clusters van activiteiten:

- ✚ Voorbereiding en coördinatie
  - Bevolkingszorg en evenementen
  - Risicobeheersing multidisciplinair
  - Risico communicatie- ontwikkeling naar risicobewustzijn
  - Crisiscommunicatie
  - Informatiemanagement
  - Operationele voorbereiding
  - Opleiden, trainen en oefenen
  - Beleid en ontwikkelingen
  - Kwaliteitszorg
- ✚ Geneeskundige Hulpverlening
  - Risicobeheersing- ontwikkeling naar risicobewustzijn
  - Planvorming en professionaliteit
  - Informatiemanagement
  - Kwaliteitszorg
  - Ketenmanagement

Het programma Crisisbeheersing en Rampenbestrijding geeft sinds 2018 ook invulling aan de taken en activiteiten van Bevolkingszorg.

2.1.2 Wat wilden we bereiken?

Voorbereiding en Coördinatie

Voorbereiding en coördinatie van crisisbeheersing en rampenbestrijding bevat onder andere de coördinatie, afstemming, facilitering, regievoering, en het stimuleren van *multidisciplinaire* samenwerking. We doen dit vanuit een genetwerkte organisatie waarbij we samen met onze partners invulling geven aan die voorbereiding. Daarbij wordt ook ingezet op participatie van burgers, ondernemers en instellingen. Een adequate uitvoering van de risicobeheersing, communicatie, informatiemanagement en een goed kwaliteitszorgsysteem zijn daarvoor noodzakelijk.

De gemeentelijke inzet aan de crisisbeheersing en rampenbestrijding bestaat uit de taken in het kader van de bevolkingszorg. Deze komen voort uit de Wet veiligheidsregio's (Wvr) en de ambitie van de Zuid-Limburgse gemeenten om zowel in voorbereiding als in de uitvoering gezamenlijk op te trekken. Voor de uitvoering van de warme taken stellen de gemeenten capaciteit in de vorm van medewerkers

in piketten beschikbaar. Het zijn die medewerkers die in crisissituaties invulling geven aan de functies in de opgeschaalde structuur.

De Veiligheidsregio is belast met de voorbereidende ('koude') taken voor de crisisbeheersing en de coördinerende ('warme') taken bij incidenten, rampen en crises. De prestaties Bevolkingszorg moeten voldoen aan de wettelijke vereisten en de landelijke- en regionale uitgangspunten zoals die door het Veiligheidsberaad en het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio zijn vastgelegd.

Geneeskundige Hulpverlening

De Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) is belast met de coördinatie, aansturing en regie van de geneeskundige hulpverlening bij grote ongevallen en met de advisering daarover aan overheden en organisaties op dit gebied. De GHOR beweegt zich op het snijvlak van drie beleidsdomeinen: openbaar bestuur, veiligheid en gezondheidszorg. De GHOR focust op het realiseren van een naadloze opschaling van dagelijkse naar grootschalige medische hulpverlening onder regie van het openbaar bestuur. Daarnaast bevordert de GHOR dat de betrokken organisaties als een samenhangende zorgketen kunnen optreden, zodat slachtoffers de best mogelijke zorg krijgen. Dit met als doel slachtoffers zo goed mogelijk te helpen en (blijvende) gezondheidsschade te vermijden, dan wel te minimaliseren.

2.1.3 Wat hebben we daarvoor gedaan?

Crisisbeheersing en Rampenbestrijding krijgt steeds verder vorm. 2019 was het eerste jaar waarin het programma volledig bemenst gedraaid heeft. Belangrijk in de werking is onder meer de intensivering van de samenwerking met Veiligheidsregio Limburg-Noord (VRLN). Het startpunt van onze (opgeschaalde) activiteiten is in veel gevallen de gezamenlijke meldkamer Limburg en dat onderstreept de behoefte aan uniformiteit en afstemming.

Voorbereiding en coördinatie

In 2019 is samen met VRLN een provinciaal risicoprofiel opgesteld en bestuurlijk vastgesteld. Dat is uniek in Nederland omdat wij de eerste regio's zijn die dit samen opgesteld hebben.

Het nieuwe meerjarenbeleidsplan is gereed en zal in de eerste bestuurscyclus van 2020 worden vastgesteld.

In het kader van intensievere samenwerking op communicatie met gemeente Sittard-Geleen, Chemelot en VRZL zijn intensieve trajecten opgestart. Voorbeelden zijn belevingsthermometer, inwonersbijeenkomsten en dergelijke. Eerste campagne (rondom wateroverlast) is voorbereid en samen met het Waterschap in de markt gezet.

De implementatie van de "Handreiking aanpak evenementen Veiligheidsregio Zuid-Limburg" wordt conform bestuurlijke opdracht in gezamenlijkheid met VRLN ingevuld. Dit heeft onder meer geleid tot het inrichten van een Limburgs Evenementen Orgaan waardoor de adviserende rol bij evenementen beter afgestemd wordt op Limburgse schaal. Aan gemeenten worden integrale adviezen verstrekt bij risicovolle evenementen in relatie tot de crisisbeheersing en rampenbestrijding en in de verdere doorontwikkeling in gezamenlijkheid met Limburg Noord opgepakt.

Multidisciplinaire Informatiekaarten (MIK) en Rampenbestrijdingsplannen (RBP) zijn conform afspraak opgesteld en geactualiseerd.

De vakbekwaamheid van de functionarissen in de multidisciplinaire crisisorganisatie middelen opleiden, oefenen en trainen is in samenwerking met VRLN verder doorontwikkeld en activiteiten zijn gedeeld en samen voorbereid.

Het Veiligheidsinformatiecentrum (VIC) is verder vormgegeven in samenwerking met VRLN en andere veiligheidsregio's in Zuid-Nederland. Ook de innigere samenwerking met politie en ambulancedienst maakt dat netcentrisch werken en VIC gemeengoed worden. Onze provincie heeft ter ondersteuning en stimulering van de werking van het VIC een subsidie beschikbaar gesteld.

Het multidisciplinair evaluatiesysteem is geïmplementeerd en geborgd binnen het kwaliteitszorgsysteem. In 2019 hebben 32 GRIP-opstapelingen plaatsgevonden, zijn 26 leerrapportages opgesteld en gedeeld en daarmee samenhangende actiepunten opgepakt.

Geneeskundige hulpverlening

Door het in kaart brengen van risico's krijgen bestuurders en beleidsmakers inzicht in de regio specifieke veiligheidsrisico's, alsmede in de wijze waarop deze zich ten opzichte van elkaar verhouden als het gaat om impact en waarschijnlijkheid. Wanneer dit inzichtelijk is wordt dit vertaald naar het beleid voor de voorbereiding op een ramp of crisis. Waar mogelijk wordt zelfredding en hulpverlening geoptimaliseerd.

De GHOR heeft afgelopen jaar op een aantal thema's gevraagd en ongevraagd geadviseerd. Afhankelijk van het thema is de rol van regisserend of adviserend.

Voor een nadere toelichting op de specifieke activiteiten van de GHOR verwijzen naar de aparte jaarstukken van de GHOR die via de Veiligheidsregio beschikbaar zijn.

2.1.4 Wat heeft het gekost?

Voor een inzicht in de kosten verwijzen we naar Hoofdstuk 3 (Deel C jaarrekening 2019) van deze jaarstukken. Hier is een uitgebreide weergave van de financiële gegevens 2019 opgenomen.

2.2 Programma Brandweezorg

2.2.1 Programma-activiteiten

We verhogen de veiligheid in Zuid-Limburg door ons inzicht in risico's verder te verbeteren, door voorlichting en communicatie en door snelle en ter zake doende interventies daar waar het toch mis is gegaan. Daarvoor moeten we onze regio en de belangrijke partners daarin goed kennen, willen we risico's snel kunnen signaleren en daarover gezaghebbend adviseren en willen we adequaat optreden. Onze sterke verbondenheid met de maatschappij maakt dat we de samenwerking actief op kunnen en moeten zoeken.

De belangrijkste taken zijn:

- ✚ Ontwikkeling & Expertise
  - Risicomanagement
    - Beleid en beheer risicobeheersing
    - Wettelijke taken op het gebied van BRZO
    - Adevisering (bouwplannen en evenementen)
    - Brandveilig leven
    - Bluswaterbeleid deel brandweer
  - Vakbekwaamheid
  - Kaderstelling
  - Meldkamer
- ✚ Basiszorg
  - Operationele activiteiten kazernes

2.2.2 Wat wilden we bereiken?

Ontwikkeling & expertise

We willen de risico's op branden en incidenten (van klein tot grote ramp/crisis) in de regio verkleinen mede door kennis te delen en het lerend vermogen van onze organisatie te vergroten.

Basiszorg

We bestrijden brand- en andere incidenten, dragen zorg voor de redding van mens en dier en we verkleinen de fysieke, sociale, economische en ecologische gevolgen van brand en andere ongevallen.

2.2.3 Wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2019 zijn voor het overkoepelende beleid een aantal grote ontwikkelingen in gang gezet c.q. afgerond. Voor het programma Brandweer was de regionale afronding van de bestuurlijke discussie over de basis brandweezorg van belang. De strategische heroriëntatie brandweezorg en de ombouw naar de nieuwe organisatie-inrichting komen tot uiting in de begroting 2021. Voorliggende jaarrekening volgt vanzelfsprekend nog de indeling van de begroting 2019.

Het programma brandweezorg kon in 2019 niet optimaal inzet plegen op de diverse onderdelen. Dit had met name te maken met het feit dat het budget hiervoor pas in 2020 beschikbaar is.

Afgelopen jaar stond regionaal in het teken van het uitlijnen van de organisatie-inrichting. Op inhoudelijk vlak is, op de meest dringende dossiers, actie ondernomen. Zo zijn er een aantal ontwikkelingen binnen vakbekwaamheid opgepakt en zijn de ideeën voor hybride werken in een projectmatige aanpak gegoten. Het primaire brandweerproces is een blijvend aandachtspunt. Het blijft een uitdaging om de paraatheid middels de roosters op orde te houden binnen de budgettaire kaders. Er blijft overwerk noodzakelijk. De krapte in budget is ook duidelijk zichtbaar bij (operationeel)

informatiemanagement. Afgelopen jaar is niet verder geïnvesteerd, waardoor de druk op het dossier verder is toegenomen. Landelijk speelde met name ontwikkelingen ten aanzien van vrijwilligheid (zie Kaderstelling).

1. Ontwikkeling en Expertise

De nadruk komt steeds meer te liggen op het voorkomen en beheersbaar maken van incidenten. Dat vergt niet alleen het toepassen van regels, maar ook het scherp in beeld brengen en afwegen van risico's, zoeken naar maatregelen die de veiligheid bevorderen, motiveren van anderen die het verschil kunnen maken en het beïnvloeden van risicovol gedrag.

Om goed te kunnen adviseren is een herkenbare positie nodig in het complexe maatschappelijke netwerk (omgevingswet) en moeten we beschikken over kennis van risico's, incidenten en de bestrijding daarvan (risicoprofiel). Onderstaand worden de belangrijkste zaken van 2019 weergegeven.

Uitvoering geven aan de implementatie van de Omgevingswet

Het gaat om de transitie van regelgerichte naar risicogerichte benadering van veiligheidsvraagstukken ten behoeve van effectievere advisering. Hiertoe gedragsverandering eigen personeel in gang zetten en implementatie van digitale systemen organiseren. Tevens een traject in gang zetten om in samenwerking en interactie met de deelnemende gemeenten te blijven. Het doel hiervan is dat het bestuur in staat is om gebied, risico's en maatregelen voortdurend met elkaar in samenhang te beoordelen.

In 2019 is met behulp van subsidie ingezet op kennisopbouw en competentieontwikkeling. Speerpunten waren de transitie van regelgericht naar risicogericht werken en partnerschap. Het traject is afgerond, de transitie van gedrag vraagt structurele aandacht.

In 2019 is een begin gemaakt met het in beeld brengen van de interne processen en systemen. Besloten is tot het aanschaffen van het door de provincie aanbestede VTH-systeem. Naast de RUD, Provincie en VRZL doen 6 van de 16 gemeenten reeds mee. Met het participeren in deze ontwikkeling, kunnen werkprocessen over en weer worden geharmoniseerd. Daarnaast zoekt de VRZL aansluiting bij de gemeenten voor het opstellen van een omgevingsvisie en omgevingsplannen a.d.h.v. een stappenplan.

Actualiseren en operationaliseren (doorlopend) van inzicht in risico's.

Het risicoprofiel brandweer is een risico-inventarisatie en –analyse t.a.v. de taakvelden brandweer op de schaal van Zuid-Limburg. Het is daarmee een verdieping van het regionale risicoprofiel zoals dat onderdeel uitmaakt van het regionale beleidsplan Veiligheidsregio. Het levert inzicht in waar de brandweerrisico's in Zuid-Limburg zich bevinden op basis waarvan organisatorisch en operationele beslissingen kunnen worden genomen. In 2018 is een project in gang gezet in 3 fasen, waarvan de eerste fase (ambitie formuleren, format uitwerken en eerste kaders analyseren) is afgerond. De tweede fase loopt en behelst de uitwerking naar de 4 kerntaken van de brandweer, zijnde brandbestrijding, hulpverlening, incidentbestrijding gevaarlijke stoffen en waterongevallen. In de derde en afsluitende fase moet toegewerkt gaan worden naar het doorlopend/dynamisch actualiseren van risico's. Om dit te kunnen realiseren zal de in 2020 beschikbare gestelde capaciteit van informatiemanagement worden ingezet.

Kaderstelling

Kaderstelling heeft als beleidsafdeling de taak het conceptuele kader, ook wel de repressieve doctrine genoemd, te bewaken. Belangrijk instrument daarbij is het dekkingsplan. Oorspronkelijk was het idee om het dekkingsplan in 2019 te vernieuwen. Afgelopen jaar is echter op landelijk niveau een nieuwe systematiek 'gebiedsgerichte opkomsttijden' ontwikkeld. Deze systematiek biedt ruime mogelijkheden om volgend begrotingsjaar het gesprek met de gemeente en bestuur aan te gaan. Na de ontwikkeling van de landelijke handleiding en de uitwerkingen van een pilot wordt volgend begrotingsjaar een dekkingsplan nieuwe stijl uitgewerkt.

Gedurende 2019 is het project nieuwe Kazerne Volgorde Tabellen intensief is voorbereid. Doel van het project is om de brandweezorg in Zuid-Limburg te actualiseren en te optimaliseren naar de stand van nu. Hiertoe werd de brandweerregio verdeeld in vakken, waarbij per geografisch gebied de optimale uitrukvolgorde in geval van incidenten wordt bepaald. Er werd niet alleen gekeken naar de basis brandweezorg, maar ook naar specialismen en operationele functies.

Kaderstelling is verder verantwoordelijk voor een aantal doorlopende processen, zoals de investeringen in repressief materieel, het bewaken van de kwaliteit van de service centra, het beheren van het kledingreglement, arbozorg, navigatie en het ontwikkelen van kennisregie t.b.v. de lerende organisatie. Ten aanzien van deze onderdelen waren in 2019 geen specifieke aandachtspunten.

Verder zijn dit jaar een aantal nieuwe ontwikkelingen opgepakt zoals het werken met drones en de invloed van de energietransitie op het basis brandweerproces.

De repressieve doctrine in onze regio is gebaseerd op een mix van vrijwilligheid en beroepsbrandweer. In 2019 hebben verschillende ontwikkelingen gespeeld die van invloed zijn op de vrijwilligheid. In het huidige brandweerstelsel hebben alle brandweermensen in principe dezelfde taken en opleidingsvereisten. Door Europese en internationale regelgeving en jurisprudentie blijkt dat de huidige situatie niet ongewijzigd in stand kan blijven. Zowel bestuur als management is het er over eens dat vrijwilligheid een belangrijk aspect blijft van de Nederlandse samenleving in zijn algemeenheid en voor de brandweer in het bijzonder. Doel is dan ook een oplossing te vinden binnen de juridische kaders met behoud van vrijwilligheid.

Om de situatie op te lossen is een landelijke denktank ingericht, die als opdracht had een denkrichting uit te werken. Ondertussen is deze opgeleverd. Hoofddlijn van de denkrichting is een werkbaar en fundamenteel onderscheid te maken tussen vrijwilligers en beroepsmedewerkers. Hiertoe is in de uitwerking een differentiatie van verplichte beschikbaarheid, werkinhoud en volume en opleiding uitgewerkt. Om te komen tot een afgewogen en zorgvuldig besluit is in een gezamenlijk overleg tussen het Veiligheidsberaad en de minister van JenV besloten om de gevolgen van de denkrichting inzichtelijk te maken voor alle veiligheidsregio's en daartoe gesprekken aan te gaan met alle partners én de vrijwilligers zelf. Dit proces is momenteel in gang gezet en wordt in 2020 vervolgd.

Hierbij worden zowel beroeps- als vrijwillige medewerkers geraadpleegd. Uiteindelijk worden deze uitkomsten landelijk aangeboden, zodat een landelijk voorstel kan worden uitgewerkt dat aan de Europese wet- en regelgeving voldoet. Daarna weten we pas wat de oplossingsrichting gaat worden. Vervolgens zal een implementatietraject moeten worden uitgewerkt dat de nodige zorgvuldigheid en tijd zal vragen. Nadat de consequenties in beeld zijn, worden deze vanzelfsprekend zowel op regionaal als landelijk niveau gedeeld.

Het management van de Veiligheidsregio heeft een toekomstige brandweer voor ogen waarbij zowel beroeps- als vrijwillige brandweermensen samen de brandweezorg blijven verzorgen. Uitgaande van de denkrichting zullen er waarschijnlijk wijzigingen komen in taakuitvoering op basis van taakdifferentiatie. De financiële en inhoudelijke gevolgen zijn nog niet duidelijk. Een exacte hoogte van financiële consequenties kan derhalve nu nog niet inzichtelijk gemaakt worden, maar daar zal zeker sprake van zijn.

Vakbekwaamheid

Het organiseren van vakbekwaamheid vraagt een breed scala aan werkzaamheden binnen de domeinen opleiden, oefenen en bijscholen. Er wordt een actieve bijdrage verwacht aan het concept lerende organisatie en het behouden van een gerenommeerd opleidingscentrum d.m.v. certificering, het werken met kerninstructeurs, het door ontwikkelen van de elektronische en virtuele leeromgeving en het toewerken naar een vakbekwaamheidspaspoort. Ten aanzien van het onderwerp in de breedte kan worden vastgesteld dat mede door het tekort aan middelen extra druk en kwetsbaarheid is ontstaan. In 2019 is besloten voor een financiële injectie. Het jaar 2019 is gebruikt om te werken aan de gewenste planvorming en inrichtingsvraagstukken zodat in 2020 een start qua uitvoering kan worden gemaakt. Eén van de plannen betreft het revitaliseren van het stookhuis en de oefencontainers.

Meldkamer

De implementatie van een nieuwe manier van roosteren heeft in 2019 veel aandacht gevraagd. Dit is het laatste onderdeel van het project doorontwikkeling meldkamer dat we samen met VRLN uitvoeren. Per 1 januari 2020 zijn het beheer van de meldkamer en de daarbij behorende financiën overgedragen aan het Landelijke Meldkamer Samenwerking (LMS). De daarvoor noodzakelijke governance is ingericht. Aandachtspunt voor het aankomende jaar zijn de zorgen, aangedragen door de inspectie, op het gebied van de continuïteit rondom de meldkamer. Hierbij gaat het om de bereikbaarheid van 112, de beveiliging van de meldkamerlocatie en betrouwbaarheid/beveiliging van de ICT-voorzieningen.

2. Basiszorg

Met betrekking tot de repressieve organisatie en de paraatheid zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- Opkomsttijden conform afgesproken norm;
- Iedere kazerne beschikt over basis- en oefenprogramma voor specialistische taken;
- Opkomsttijden alle piketten conform norm;
- Vakbekwaamheid: ontwikkeling naar eindbeeld dat gehele repressieve dienst in 2023 is geschoold in actuele les- en leerstof van Brandweer Nederland;
- Programma Brandveilig Leven is ontwikkeld;
- Planvorming: 75% actueel;
- Uitgewerkte beleidsmix per gemeente (risicobeheersing);
- Plan van aanpak schoner werken conform planning uitgevoerd;
- 2^e loopbaanbeleid is ontwikkeld;
- Uitvoeren internationale convenanten (n.a.v. programma EMRIC).

In 2019 is de organisatie er in geslaagd om in algemene zin de operationele prestaties op het terrein van brandweezorg te blijven leveren, ondanks dat veel aandacht geschonken moest worden aan de doorontwikkeling van de organisatie.

De roosters voor de repressieve dienst zijn in 2019 binnen de vastgestelde kaders ingevuld. De multi functionele pool (de MFP) heeft zijn eerste volledige jaar gefunctioneerd. In afstemming met de ondernemingsraad wordt de invulling van de dienstroosters regelmatig gemonitord en geëvalueerd. In 2019 is gewerkt aan een implementatieplan om een transitie te maken in de opzet van het zogenaamde hybride stelsel (het systeem waarbij vrijwilligers meedraaien in een beroepsbezetting). Het piket van de ROVD/IM is een punt van aandacht t.a.v. bezetting. Dit zal in 2020 verder worden opgepakt.

De geoefendheid en daarmee de vakbekwaamheid staan onder druk. Hierdoor is ervoor gekozen om reeds in 2019 (vooruitlopend op de extra middelen in 2020) reeds een aantal zaken in gang te zetten (zie onderdeel vakbekwaamheid).

Brandveilig Leven loopt naar tevredenheid. Het aantal niet repressieve vrijwilligers neemt toe. Hetgeen als een positieve ontwikkeling wordt ervaren.

De uitvoering van de overige uitgangspunten liggen in lijn met de planning. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat planvorming een lichte achterstand kent als gevolg van een verschuiving naar activiteiten t.b.v. minder zelfredzame personen.

2.2.4 Wat heeft het gekost?

Voor een inzicht in de kosten verwijzen we naar Hoofdstuk 3 (Deel C jaarrekening 2019) van deze jaarstukken. Hier is een uitgebreide weergave van de financiële gegevens 2019 opgenomen.

2.3 Programma ondersteuning

2.3.1 Programma-activiteiten

Voor het Programma Crisisbeheersing en Rampenbestrijding vallen hier alle ondersteunende taken onder, waaronder de overhead.

2.3.2 Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

We zetten het geheel van financiële en materiële middelen duurzaam efficiënt en effectief in om de rol en positie van maatschappelijk verbonden partner in het veiligheidsveld te kunnen blijven invullen. Op relevante terreinen willen we in bredere verband maatschappelijke diensten verlenen.

Voor wat betreft overhead wordt de definitie gevolgd zoals die door de wetgever wordt gegeven; daarbij sluiten we aan bij de landelijke handreiking zoals deze is opgesteld voor veiligheidsregio's en GGD 'en.

2.3.3 Wat heeft het gekost?

Voor een inzicht in de kosten verwijzen we naar Hoofdstuk 3 (Deel C jaarrekening 2019) van deze jaarstukken. Hier is een uitgebreide weergave van de financiële gegevens 2019 opgenomen.

2.4 Paragrafen

2.4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

2.4.1.1 Definities

Het **weerstandvermogen** kan worden omschreven als het vermogen van de Veiligheidsregio om incidenteel en structureel niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn, te dekken zonder verstoring van de continuïteit in de uitvoering van de reguliere taken van de veiligheidsregio. Het weerstandvermogen bestaat enerzijds uit de weerstandscapaciteit in beschikbare middelen en mogelijkheden en anderzijds de risico's waarvoor geen of onvoldoende voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen voor zijn afgesloten.

Het weerstandvermogen is van belang voor het beoordelen van de financiële positie van de Veiligheidsregio. In de gemeenschappelijke regeling ligt vast dat de financiële eindverantwoordelijkheid voor de financiële positie van de Veiligheidsregio door de deelnemende gemeenten wordt gedragen. Onverlet deze eindverantwoordelijkheid heeft de Veiligheidsregio als zelfstandig orgaan een eigen verantwoordelijkheid om voldoende weerstandvermogen te vormen. Het weerstandsvermogen kan als volgt in een formule worden weergegeven.

$$\text{Weerstandsvermogen} = \frac{\text{Weerstandscapaciteit}}{\text{Risiko's}}$$

De **weerstandscapaciteit** bestaat uit het vrij aanwendbare eigen vermogen (algemene reserve) en de ruimte in de exploitatiebegroting. Voor de geneeskundige hulpverlening (GHOR) is bepaald dat de algemene reserve maximaal 12% van de begrote gemeentelijke bijdrage mag bedragen. Voor de het Programma Brandweezorg (i.c. Brandweer Zuid-Limburg) is de hoogte van het eigen vermogen bestuurlijk bepaald aan de hand van het rapport Van der Zanden (2014). De algemene reserve is gemaximaliseerd op € 1,5 miljoen.

2.4.1.2 Risiko's

Voor de diverse producten binnen de Veiligheidsregio zijn de risico's bepaald.

Risico	Impact	Kans	Concern	BRW	C&R
Vrijwilligheid	€ 1.500.000	90%		€ 1.350.000	
Technologische ontwikkelingen	€ 500.000	95%	€ 158.333	€ 158.333	€ 158.333
Landelijke stelsel discussie	€ 750.000	85%		€ 637.500	
Verduurzaming/ milieu	€ 1.000.000	75%	€ 500.000	€ 250.000	
LMS	€ 500.000	75%		€ 375.000	€ 375.000
Datalekken/informatie-beveiliging	€ 800.000	50%	€ 133.333	€ 133.333	€ 133.333
Krapte arbeidsmarkt	€ 500.000	75%	€ 375.000		
Herijking gemeentefonds	€ 1.250.000	75%	€ 937.500		
Omgevingswet	€ 250.000	50%	€ 125.000		
Maatschappelijke onrust	€ 250.000	50%	€ 125.000		
Veiligheidsgaranties	€ 500.000	25%	€ 125.000		€ 125.000
Afhankelijkheid externen bij Crisis	€ 750.000	95%			€ 712.500
			€ 2.479.166	€ 2.904.166	€ 1.504.166

2.4.1.3 *Beleid weerstandscapaciteit en risico's*

Het weerstandsvermogen wordt, zoals hierboven is omschreven, bepaald als de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de risico's. Er wordt naar gestreefd dat de weerstandscapaciteit groter is dan de financiële omvang van de risico's. Cijfermatig betekent dit een weerstandsvermogen dat groter is dan 1. In de volgende tabel is hieraan nadere invulling gegeven.

Weerstandsvermogen	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
0,6 – 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

2.4.1.4 *Bepaling weerstandsvermogen*

Op 31 december 2019 is de weerstandcapaciteit als volgt (bedragen x € 1.000):

Omschrijving	31 december 2019
Algemene reserve C&R en Brandweezorg (zie staat in paragraaf 3.4.4.2)	1.445
Reserves GHOR (algemene en bestemmingsreserve)	201
TOTAAL WEERSTANDSCAPACITEIT	1.646

Omschrijving	31 december 2019
WEERSTANDSVERMOGEN	0,24

Op grond van deze cijfers kan worden geconcludeerd dat het geraamde weerstandsvermogen voor de Veiligheidsregio als geheel **ruim onvoldoende** is.

2.4.1.5 Kengetallen

Bedragen in onderstaande tabellen zijn x € 1.000.

1A	Netto Schuldquote¹	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A	Vaste schulden	15.930	14.772	14.772	13.605	12.430
B	Netto vlottende schuld	2.339	1.693	1.143	2.133	2.133
C	Overlopende passiva	21.537	20.904	26.183	21.537	21.537
D	Financiële activa	0	18	0	0	0
E	Uitzettingen	24.085	23.393	27.745	24.005	24.005
F	Liquide middelen	154	124	134	154	154
G	Overlopende activa	836	202	608	836	836
H	Totale baten	45.275	43.746	44.803	46.506	46.506
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H*100%	32,54%	31,16%	30,38%	26,41%	23,88%
1B	Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen²	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A	Vaste schulden	15.930	14.772	14.772	13.605	12.430
B	Netto vlottende schuld	2.339	1.693	1.143	2.133	2.133
C	Overlopende passiva	21.537	20.904	26.183	21.537	21.537
D	Financiële activa	0	18	0	0	0
E	Uitzettingen	24.085	23.393	27.745	24.005	24.005
F	Liquide middelen	154	124	134	154	154
G	Overlopende activa	836	202	608	836	836
H	Totale baten	45.275	43.746	44.803	46.506	46.506
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H*100%	32,54%	31,16%	30,38%	26,41%	23,88%
2.	Solvabiliteitsratio³	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A	Eigen vermogen	8.374	7.616	9.119	8.567	8.236
B	Balans totaal	53.016	51.030	55.074	52.936	52.936
	Solvabiliteit (A/B)*100%	15,79%	14,92%	16,56%	16,18%	15,56%
3.	Structurele exploitatieruimte⁴	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A	Totale structurele lasten	43.936	43.962	44.920	47.223	47.659
B	Totale structurele baten	45.275	43.745	44.803	46.506	46.506
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	3.362	3.147	3.147	3.017	3.017
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	4.700	3.203	2.901	2.904	3.348
E	Totale baten	45.275	43.745	44.803	46.506	46.506
	Structurele exploitatieruimte ((B-A) +(D-C))/E*100%	5,91%	-0,37%	-0,84%	-1,78%	-1,77%

¹ De netto schuldquote drukt de netto schuld (alle schulden minus alle vorderingen) uit als percentage van de totale begroting. Hoe hoger dit percentage, hoe hoger de schuldenlast;

² De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is hetzelfde als de netto schuldquote omdat er geen verstrekte leningen zijn;

³ De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het balanstotaal. Hoe lager dit percentage, hoe groter de schuldenlast, c.q. het vermogen om in geval van een calamiteit aan alle verplichtingen te voldoen;

⁴ De structurele exploitatieruimte geeft, als percentage van de baten, de ruimte aan die beschikbaar is om tegenvallers op te vangen of onvoorziene uitgaven te doen.

2.4.2 Onderhoud kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen van de Veiligheidsregio concentreren zich binnen het programma Brandweezorg. De kapitaalgoederen betreffen voertuigen, materieel en kazernes. Vervanging van kapitaalgoederen vindt plaats op basis van het meerjarige investeringsplan, op basis van wettelijke eisen of indien kwaliteitsverbetering daartoe aanleiding geeft. Een onderhoudsplan indiceert jaarlijks de kosten.

2.4.3 Financiering

Ingevolge de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO) moet de veiligheidsregio beschikken over een treasurywet. Op 27 maart 2014 is het Treasurywet Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Zuid-Limburg vastgesteld.

De bedragen in de volgende tabellen zijn x € 1.000.

Kasgeldlimiet	1 ^e kw. 2019	2 ^e kw. 2019	3 ^e kw. 2019	4 ^e kw. 2019	2019
Omvang begroting (lasten) per 1 januari (grondslag)	43.962	43.962	43.962	43.962	43.962
1. Toegestane kasgeldlimiet					
- in procenten van de grondslag	8,20%	8,20%	8,20%	8,20%	8,20%
- in bedrag	3.605	3.605	3.605	3.605	3.605
2. Gemiddelde omvang vlottende korte schuld					
Opgenomen gelden < 1 jaar	27.228	27.228	27.228	27.228	27.228
Schuld in rekening courant	98	98	98	98	98
Gestorte gelden door derden < 1 jaar	-	-	-	-	-
Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld	-	-	-	-	-
3. Vlottende middelen (gemidd. kwartaal)					
Contante gelden in kas					
Tegoeden in rekening courant	134	134	134	134	134
Overige uitstaande gelden < 1 jaar	28.353	28.353	28.353	28.353	28.353
4. Toets kasgeldlimiet					
Totaal netto vlottende schuld (2 - 3)	-1.161	-1.161	-1.161	-1.161	-1.161
Toegestane kasgeldlimiet (1)	3.605	3.605	3.605	3.605	3.605
Ruimte (+) / Overschrijding (-) (1- 4)	4.766	4.766	4.766	4.766	4.766

De kasgeldlimiet geeft het renterisico op de korte termijn weer. Hieronder vallen alle kortlopende financieringen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar. De kasgeldlimiet wordt bepaald door een ministerieel vastgesteld percentage (8,2%) van de totale omvang van de begroting (lasten). Hiermee wordt de maximale hoogte aangegeven van de kort aan te trekken middelen. De Veiligheidsregio kent geen overschrijding van de kasgeldlimiet.

Hieronder wordt de renterisiconorm (modelstaat B) weergegeven.

Stap	Variabelen renterisiconorm	2019
1	Renteherzieningen	-
2	Aflossingen	1.158
3	Renterisico (1+2)	1.158
4	Renterisiconorm	8.792
5a (4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	7.634
5b (4<3)	Overschrijding risiconorm	-
Berekening renterisiconorm		
4a	Begrotingstotaal	43.962
4b	Percentage regeling	20%
4= 4a*4b	Renterisiconorm	8.792

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. Hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt verspreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij herfinanciering. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal komt daarbij in de plaats van de totale vaste schuld. De renterisiconorm heeft betrekking op uitsluitend het begrotingsjaar. De Veiligheidsregio kent geen overschrijding van de risiconorm.

2.4.4 Bedrijfsvoering

2.4.4.1 Personeel en organisatie

Algemene ontwikkelingen

Vanaf de regionalisering in 2009, hebben de ontwikkelingen niet stilgestaan. Er is meer dan voldoende aanleiding om de huidige organisatie te evalueren en tegen het licht te houden. Naast externe ontwikkelingen speelt daarbij dat we de afgelopen jaren zijn gegroeid naar een Veiligheidsregio waarin ook de crisisbeheersing en rampenbestrijding een volwaardige plaats heeft gekregen. Het is noodzakelijk de organisatie bij de tijd te brengen en toekomstbestendig te houden. Daarbij voelt het, aan het begin van een nieuwe beleidsplanperiode ook als een natuurlijk moment.

Met het oog op deze reorganisatie is een organisatieontwikkeling traject ingezet, dat in 2020 vorm krijgt in de zin van functiebenaming en plaatsing van de medewerkers. Daarmee samenhangend wordt bezien hoe middelen kunnen worden gerealiseerd (bijvoorbeeld binnen de reserves) om eventuele personele fricties op te vangen.

In 2019 zijn conform de afspraak de reserves en voorzieningen doorgelicht. Bij de begroting 2021 zal tevens de bestuurlijke discussie worden gevoerd rondom de toepassing van de indexering. Met dit alles wordt beoogd om de financiële huishouding van de Veiligheidsregio met ingang van 2020 toekomstbestendig te hebben.

Ontwikkelingen Crisisbeheersing en Rampenbestrijding

Sinds 1 januari 2018 is er een veiligheidsbureau van waaruit de aan de Veiligheidsregio opgedragen voorbereidende taken van Crisisbeheersing en Rampenbestrijding worden gecoördineerd. In 2018 zijn alle relevante taken overgeheveld van de afzonderlijke kolommen naar het nieuwe bureau. De basis blijft natuurlijk dat de hulpdiensten, net als andere crisispartners, hun eigen corebusiness of

hoofdprocessen blijven invullen. De ambulance, politie en brandweer moeten er zijn als het nodig is om de juiste kwalitatieve inzet te leveren. De voorbereiding op de gezamenlijke inzet en de coördinatie zijn belegd bij het veiligheidsbureau. Tevens is in 2018 het bureau op sterkte gebracht. 2019 heeft in het teken gestaan van de doorontwikkeling en nadere verkenning van de samenwerking met Limburg-Noord;

Ontwikkelingen brandweezorg

Brandweer Zuid-Limburg heeft te kampen met een vergrijzend personeelsbestand. De komende jaren zal sprake zijn van veelvuldig natuurlijk verloop. Naast het feit dat tijdig nieuw personeel geworven moet worden, is kennisoverdracht een belangrijk speerpunt.

Een andere belangrijke ontwikkeling is het verder stimuleren van het uitvoeren van het 2^e loopbaanbeleid. Dit betekent zowel voor de organisatie als voor de medewerkers dat hierop moet worden ingespeeld en geïnvesteerd. Brandweerman/ vrouw is geen baan voor het leven. De organisatie faciliteert in het creëren en uitvoeren van een loopbaanplan, waarbij de medewerkers zelf het initiatief moeten nemen voor de invulling, noodzakelijke ontwikkelpunten en plannen voor de toekomst. Met de beperkte beschikbare middelen is een loopbaanbalie ingericht.

Van belang is de landelijke ontwikkeling in het kader van vrijwilligheid te benoemen (zie programma basiszorg).

2.4.4.2 Informatisering en automatisering

Informatisering

In 2018 is een visie op informatiemanagement ontwikkeld, waarin de ambities en beschikbare capaciteit staan ten behoeve van informatiemanagement. Daarin wordt geadviseerd om de ambitie op het informatiemanagement ten behoeve van de operationele werkzaamheden te verstevigen. Tevens dient zich een steeds grotere noodzaak voor informatiemanagement ter ondersteuning van de bedrijfsvoering aan. Beide vraagt naar verwachting een betere informatieorganisatie. Dit aspect maakt nadrukkelijk onderdeel uit van het meerjarenbeleidsplan dat voor 2019-2022 is opgesteld. Informatiemanagement ten behoeve van de organisatie is niet hetzelfde als informatiemanagement die noodzakelijk is voor de operatiën in het multi-domein. Met ingang van 2020 zijn er extra middelen beschikbaar voor deze doorontwikkeling.

Automatisering

Voor het jaar 2019 zijn op het terrein van ICT-automatisering geen noemenswaardige activiteiten aan de orde geweest.

2.4.4.3 GHOR

De GHOR maakt organisatorisch onderdeel uit van de GGD Zuid-Limburg. En zij volgen voor de bedrijfsvoering de lijn van de GGD Zuid Limburg. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de jaarrekeningen van de GGD Zuid Limburg.

2.4.5 Verbonden partijen

2.4.5.1 Definitie

Een verbonden partij is een rechtspersoon waarin de gemeenschappelijke regeling zowel bestuurlijk als financieel een belang heeft. De Veiligheidsregio Zuid-Limburg is een samenwerkingsverband op grond van de Wet veiligheidsregio's, waaraan de 16 Zuid-Limburgse gemeenten deelnemen. Vastgelegd is dat de deelnemende gemeenten er zorg voor dragen dat de veiligheidsregio over voldoende middelen beschikt om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen waarmee de exploitatie en het afdekken van financiële risico's gewaarborgd zijn.

2.4.5.2 Lijst van verbonden partijen

De Veiligheidsregio Zuid-Limburg participeert in de gemeenschappelijke regeling ICT PIT als verbonden partij.

Verbonden partij	Belang	Doel	Ontwikkelingen
GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN			
Gemeenschappelijke regeling ICT PIT	Bestuurlijk verbonden via het algemeen bestuur van de GR. Financieel verbonden via de bijdrage in de gemeenschappelijke kosten voor ca. € 1,0 miljoen op jaarbasis. Deze kosten betreffen: <ul style="list-style-type: none"> • Kosten van accounts/werkplekken; • Kosten opslag. Overige diensten worden afgerekend op basis van overeenkomst.	Het leveren van ICT-basisvoorziening d.m.v. technisch beheer.	De brandweer neemt vanaf 2015 deel aan deze regeling en draagt naar rato van de afname van ICT-diensten bij aan de kosten van de gemeenschappelijke regeling ICT ter ondersteuning van de bedrijfsvoering

Vanuit financieel perspectief zijn de volgende cijfers relevant

Verbonden partij			
GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN			
Gemeenschappelijke regeling ICT PIT		Begin 2018	Eind 2018
	Eigen vermogen	0	0
	Vreemd vermogen	0	0
	Verwacht resultaat	0	0
	Risico's	Parkstad IT functioneert zonder winstoogmerk. De kosten worden naar rato van afname van de dienstverlening verdeeld over de deelnemers. De bijdrage van de deelnemers op rekening basis is gelijk aan de geraamde bijdrage tenzij het resultaat in de jaarrekening van PIT met meer dan € 250.000 afwijkt. In dat geval vindt verrekening met de deelnemers naar rato plaats. Resultaten binnen de bandbreedte van € 250.000, positief of negatief, lopen via de balans over naar een volgend exploitatiejaar. De bijdrage aan PIT wordt jaarlijks in de begroting van de Brandweer Zuid Limburg geraamd.	

2.4.5.3 Overige aspecten samenwerking

Naast de verbonden partijen, zijn de volgende zaken van belang.

- Met de Politie is een convenant afgesloten waarin afspraken over de bijdrage van de politie aan de gezamenlijke risicobeheersing, Crisisbeheersing en Rampenbestrijding staan benoemd;
- Met de GGD Zuid-Limburg is een bestuursovereenkomst afgesloten waarin de afspraken rond de uitvoering van de GHOR-taken staan benoemd. De GHOR maakt organisatorisch deel uit van de afdeling Acute Zorg van de gemeenschappelijke regeling GGD Zuid Limburg;
- In 2013 is met de colleges van de deelnemende gemeenten een overeenkomst gesloten waarin de taakoverdracht is geregeld rondom bevolkingszorg (voorbereiding en coördinatie);
- Verder is er een overeenkomst tot levering van diensten met Sitech. Dit betreft een samenwerking op het gebied van ongevalsbestrijding met gevaarlijke stoffen (gaspakkeninzet en schuimblussing). Door deze overeenkomst (per 1-1-2014) wordt voldaan aan de Wet veiligheidsregio's.

3 DEEL C – JAARREKENING

3.1 Overzicht van baten en lasten

Hieronder is het recapitulerend financieel overzicht per programma weergegeven. Alle bedragen zijn x € 1.000; - = nadelig saldo/ + = voordelig saldo.

Omschrijving	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Programma Crisisbeheersing en Rampenbestrijding			
Lasten	4.423	4.535	4.750
Baten	60	389	82
Saldo	-4.363	-4.146	-4.668
Programma Brandweezorg			
Lasten	29.460	31.543	26.914
Baten	750	44	297
Saldo	-28.710	-31.499	-26.617
Programma Ondersteuning			
Lasten	10.053	7.884	13.256
Baten	44.465	43.313	44.424
Saldo	34.412	35.429	31.168
TOTAAL PROGRAMMA'S			
Lasten	43.936	43.962	44.920
Baten	45.275	43.746	44.803
SALDO TOTAAL PROGRAMMA'S	1.339	-216	-117
Reserves			
Storting reserves	5.796	3.147	3.147
Onttrekking reserves	5.510	3.363	2.901
Saldo mutaties reserves	-286	216	-246
REKENINGRESULTAAT			
	1.053	0	-363
Opgenomen in Programma Ondersteuning			
Overhead	9.652	7.884	13.256
Bijdragen gemeenten excl. GHOR	35.922	36.058	36.844
Bijdragen gemeenten GHOR	985	992	1.019
Rijksbijdrage (BDuR)	7.080	6.448	6.180
Heffing vennootschapsbelasting	-	-	-
Onvoorzien	-	10	-

3.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

3.2.1 Samenvattend overzicht - analyse

Voor de analyse beschouwen wij een aantal zaken in samenhang, omdat we ze gedurende het boekjaar ook in samenhang hebben gestuurd. Daarom maken we de volgende kanttekeningen.

- Het programma Crisisbeheersing en Rampenbestrijding (exclusief GHOR) is een zelfstandig programma dat geheel wordt gedekt vanuit de algemene middelen van de Veiligheidsregio.
- Het programma Brandweezorg is op een aantal punten aangewezen op de reserves. Zo worden de kapitaallasten geëgaliseerd vanuit de daartoe bestemde reserves. Dit programma moet derhalve in nauwe samenhang worden gezien met de mutaties in de reserves. Verder is de bedrijfsvoering van dit programma sterk verweven met het ondersteunend programma;
- Van het totale rekeningsaldo van € 363.000 is € 174.000 toe rekenen aan de programmalijn Crisisbeheersing en Rampenbestrijding (exclusief GHOR). Verder is € 37.000 toe te rekenen aan de GHOR. Het restant saldo van € 152.000 is toe te rekenen aan de programmalijn Brandweezorg;
- In dit saldo van Brandweezorg is voor 2019 een onttrekking uit de algemene reserve van € 671.000 meegenomen. Zonder deze onttrekking zou het saldo van de programmalijn Brandweezorg dus € 823.000 (negatief) hebben bedragen.

Hieronder worden in een tabel de verschillen ten opzichte van de begroting groter dan € 50.000 weergegeven. Een – is een nadeel, een + is een voordeel.

Nr.	Omschrijving	Incidenteel	Structureel	Totaal
<i>Programma Crisisbeheersing en Rampenbestrijding</i>				
1.	Hogere kosten inhuur personeel derden	-65.000		-65.000
2.	Hogere opleidingskosten	-109.000		-109.000
3.	GHOR resultaat	-37.000		-37.000
<i>Programma Brandweezorg en het ondersteunend programma</i>				
5.	Hogere automatiseringskosten		-350.000	-350.000
6.	Hogere dotatie voorziening groot onderhoud panden door actualisering onderhoudsplannen		-300.000	-300.000
7.	Lagere ontvangsten van derden		-488.000	-488.000
8.	Hogere Rijksbijdrage		200.000	200.000
9.	Hogere bijdrage gemeenten (door indexering)		786.000	786.000
	Totaal	-211.000	-152.000	-363.000

3.2.2 Aanwending van het bedrag voor onvoorzien

In de begroting 2019 is een bedrag van € 10.000 opgenomen voor onvoorzien. Deze is in 2019 niet aangewend.

3.2.3 Overzicht van incidentele baten en lasten

Hieronder zijn de incidentele baten en lasten weergegeven. Een – betreft een nadeel, een + een voordeel. Bedragen x € 1.000. De verwijzingen slaan terug op het analyse overzicht in paragraaf 3.2.1.

Omschrijving	Bedrag	Verwijzing
Saldo incl. mutaties reserves	363	
<i>Begroot incidenteel</i>		
Incidentele stortingen reserves	-	
Incidentele onttrekkingen reserves (inzet algemene reserve t.b.v. brandweezorg 2019)	671	
Subtotaal begroot incidenteel	671	
<i>Afwijkingen begroting incidenteel (zie analyse)</i>		
Hogere kosten inhuur personeel derden	-65	1.
Hogere opleidingskosten	-109	2.
GHOR resultaat	-37	3.
<i>Subtotaal afwijkingen incidenteel</i>	<i>-211</i>	
Totaal incidenteel	460	
Saldo excl. incidenteel	-823	

Hieruit blijkt dat het resultaat 2019 structureel negatief is. Zoals bekend heeft het onderdeel brandweezorg structurele versterking nodig. Hiervoor zijn vanaf 2020 structureel extra middelen ter beschikking gesteld.

3.2.4 Overzicht van baten en lasten per taakveld

Hieronder zijn voor de taakvelden die voor de Veiligheidsregio relevant zijn de baten en lasten weergegeven. Alle bedragen luiden x € 1.000.

Taakvelden	Baten		Lasten		Saldo	
	Begroting	Rekening	Begroting	Rekening	Begroting	Rekening
0 Bestuur en ondersteuning						
0.4 Overhead, ondersteuning organisatie	-	-	7.884	13.256	-7.884	-13.256
0.5 Treasury	13	-	-	-	13	-
0.10 Mutaties reserves	3.363	2.901	3.147	3.147	216	-246
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-	363	-	-363
Totaal taakveld 0 Bestuur en ondersteuning	3.376	2.901	11.031	16.766	-7.655	-13.865
1 Veiligheid						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	43.733	44.803	36.078	30.938	7.655	13.865
Totaal taakveld 1 Veiligheid	43.733	44.803	36.078	30.938	7.655	13.865
Totaal taakvelden	47.109	47.704	47.109	47.704	-	-

3.2.5 Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Vanaf 2012 is gestart met een egalisatiereserve kapitaallasten materieel. Op basis van het meerjarig investeringsprogramma wordt elk jaar een bedrag gestort in de reserve. Ten laste van deze reserve worden de werkelijke kapitaallasten gedekt van het geactiveerde materieel. Hieronder is het verloop in 2019 alsmede het verloop vanuit de meerjarenbegroting opgenomen.

	2019	2020	2021	2022
Saldo begin	5.324.430	4.326.911	4.484.059	4.296.972
Toevoeging	3.147.108	3.017.108	3.017.108	3.017.108
Onttrekking	4.144.537	2.859.960	3.204.195	3.340.638
Saldo eind	4.327.001	4.484.059	4.296.972	3.973.442

3.2.6 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

Op 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op de Veiligheidsregio Zuid-Limburg. Het voor de Veiligheidsregio toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2019 € 194.000. Dit betreft het zogenaamde algemeen bezoldigingsmaximum. De onderstaande verantwoording volgt het model zoals gepubliceerd door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op 13 september 2018.

3.2.6.1 Bezoldiging topfunctionarissen

3.2.6.1.1 Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling

bedragen x € 1	G. van Klaveren
Functiegegevens	Directielid/commandant brandweer
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 -31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	158.784
Beloningen betaalbaar op termijn	20.557
<i>Subtotaal</i>	<i>179.341</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging	179.341
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens 2018	G. van Klaveren
Functiegegevens	Directielid/commandant brandweer
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 -31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	147.883
Beloningen betaalbaar op termijn	18.887
<i>Subtotaal</i>	<i>166.770</i>
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	189.000
Totale bezoldiging 2018	166.770

3.2.6.1.2 Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

In 2018 is de heer drs. F.C.W. Klaassen aangesteld als directeur van de Veiligheidsregio. De WNT-verantwoordelijkheid vindt plaats bij de GGD Zuid-Limburg waar sprake is van de dienstbetrekking.

3.2.6.1.3 Toezichthoudende topfunctionarissen

Bij de Veiligheidsregio Zuid-Limburg wordt het Bestuur (Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur) beschouwd als topfunctionaris in de zin van de Wet (WNT). Voor de bestuursleden verwijzen we naar het overzicht in paragraaf 1.2.1. Alle bestuursleden hebben deze functie onbezoldigd vervuld.

3.2.6.2 Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking

Niet van toepassing.

3.2.6.3 Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2019 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

3.3 Balans (voor resultaatbestemming)

Bedragen x € 1.

Activa	31-12-2019	31-12-2018
<u>VASTE ACTIVA</u>		
<u>Materiële vaste activa met economisch nut</u>		
Gronden en terreinen	1.108.325	1.108.325
Bedrijfsgebouwen	8.436.738	8.761.182
Inventaris	2.038.907	2.025.373
Vervoermiddelen	11.477.520	12.632.246
Machines, apparaten en installaties	1.892.355	1.910.929
Beroepskleding	1.632.664	1.503.356
	26.586.509	27.941.411
Totaal vaste activa	26.586.509	27.941.411
<u>VLOTTENDE ACTIVA</u>		
<u>Vorderingen</u>		
Vorderingen op openbare lichamen	22.465.907	17.955.447
Te vorderen btw	5.605	44.469
Overige vorderingen	423.734	427.160
Waarborgsommen	4.863	4.863
Rekening-courant met het Rijk	4.681.294	5.416.907
Rekening-courant met niet financiële instellingen	163.943	236.189
Overlopende activa	607.498	835.970
	28.352.844	24.921.005
<u>Liquide middelen</u>		
Liquide middelen	134.260	153.899
	134.260	153.899
Totaal vlottende activa	28.487.104	25.074.904
Totaal activa	55.073.613	53.016.315

Passiva	31-12-2019	31-12-2018
<u>VASTE PASSIVA</u>		
<u>Reserves</u>		
Algemene reserve	1.552.208	1.723.309
Bestemmingsreserves	7.567.176	6.650.401
Rekeningresultaat voor bestemming	-362.445	1.052.677
Totaal reserves	8.756.939	9.426.387
<u>Vorzieningen</u>		
Vorzieningen	4.219.303	3.784.125
Totaal voorzieningen	4.219.303	3.784.125
<u>langlopende leningen</u>		
Leningen o/g	14.771.616	15.930.105
Totaal langlopende leningen	14.771.616	15.930.105
<u>VLOTTENDE PASSIVA</u>		
<u>Kortlopende schulden</u>		
Crediteuren	924.232	2.213.111
Schulden aan openbare lichamen	120.881	0
Overlopende passiva	26.182.586	21.537.175
Consolidatierekening	98.056	125.412
Totaal kortlopende schulden	27.325.755	23.875.698
Totaal Passiva	55.073.613	53.016.315

3.4 Toelichting op de balans

3.4.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening wordt opgesteld met inachtneming van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Hierna wordt per categorie aangegeven welke grondslagen zijn gehanteerd. In de jaarrekening is de GHOR als integraal onderdeel van de Veiligheidsregio geconsolideerd.

Materiële vaste activa

Onder materiële vaste activa worden afzonderlijk opgenomen:

- Gronden en terreinen;
- Bedrijfsgebouwen;
- Inventaris;
- Vervoermiddelen;
- Machines, apparaten en installaties;
- Activa in uitvoering.

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd op basis van historische kosten verminderd met de afschrijvingen. De activa zijn per 1 januari 2009 overgenomen van de deelnemende gemeenten rechtstreeks of via de gemeenschappelijke regelingen. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de levensduur zoals deze werd gehanteerd door de deelnemende gemeenten respectievelijk deelnemende gemeenschappelijke regelingen.

De nieuwe materiële vaste activa vanaf 2009 zijn gewaardeerd op basis van historische kosten verminderd met de afschrijvingen. De afschrijvingen zijn bepaald op basis van de geschatte levensduur en starten in het boekjaar volgend op het investeringsjaar.

De afschrijvingen op gebouwen vinden vanaf 2012 plaats op annuïtaire basis en de afschrijvingen van de andere materiële activa vinden plaats op lineaire basis. De afschrijvingen op de gebouwen vindt plaats op annuïtaire basis om gedurende langere tijd een gelijkmatig verloop van de kapitaallasten te bewerkstelligen. In de vervaardigingsprijs van de materiële vaste activa in uitvoering worden de rentelasten opgenomen.

Vlottende activa

De vlottende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Bij de vorderingen wordt mogelijk rekening gehouden met een voorziening wegens oninbaarheid op basis van individuele beoordeling.

De onder vlottende activa behorende vorderingen worden onderverdeeld in:

- Vorderingen op openbare lichamen;
- Overige vorderingen;
- Waarborgsommen;
- Rekening-courant met het Rijk;
- Rekening-courant met niet financiële instellingen
- Overlopende activa.

Verder worden onder vlottende activa de liquide middelen opgenomen.

Reserves

Reserves zijn vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die bedrijfseconomisch gezien vrij besteedbaar zijn. De reserves kunnen worden onderscheiden in algemene reserves, bestemmingsreserves en egalisatiereserves. Onder het eigen vermogen is tevens opgenomen het rekeningssaldo van de rekening van baten en lasten. Het eigen vermogen heeft een bufferfunctie voor tegenvallers en een financieringsfunctie.

Tot de bestemmingsreserves worden gerekend:

- Reserves waaraan het bestuur een bepaalde bestemming is gegeven;
- Nog niet bestede verkregen middelen, verkregen van derden onder stringente condities voor de richting van de aanwending;
- Egalisatierekeningen die dienen om schommelingen op te vangen en egalisatierekeningen voor investeringsbijdragen, bedoeld om ontvangen investeringsbijdragen gedurende de gebruiksduur van het investeringsgoed in jaarlijkse termijnen ten gunste van de rekening van baten en lasten te laten komen.

Voorzieningen

Voorzieningen betreffen naar verwachting onvermijdelijke uitgaven voor gebeurtenissen die al hebben plaatsgevonden. Voorzieningen worden gevormd wegens:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum (31 december van het betreffende dienstjaar) onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten is;
- Risico's waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten is;
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- De voorzieningen hebben betrekking op diverse beheerprogramma's en dienen voornamelijk tot gelijkmatige verdeling van lasten over een reeks van jaren, afhankelijk van de onderhoudscyclus.

Langlopende schulden

De langlopende schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde, verminderd met de gedane aflossingen. De langlopende schulden hebben een oorspronkelijke looptijd van 1 jaar of langer.

Vlottende passiva

De onder vlottende passiva behorende kortlopende schulden worden onderverdeeld in:

- Schulden aan openbare lichamen;
- Opgenomen kasgeldleningen;
- Crediteuren;
- Overige rekening courantsaldi;
- Overlopende passiva.

De kortlopende schulden hebben, tenzij anders vermeld, een looptijd van korter dan 1 jaar en worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij uitdrukkelijk anders is vermeld.

Resultaatbepaling

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de ontvangen gemeentelijke en rijksbijdragen alsmede de overige inkomsten en alle aan het verslagjaar toe te rekenen lasten. Hierbij wordt het stelsel van baten en lasten gehanteerd, met inachtneming van het voorzichtigheidsbeginsel, het toerekeningsbeginsel en het realisatiebeginsel.

3.4.2 Vaste activa

3.4.2.1 Materiële vaste activa

Per einde boekjaar 2019 bedraagt de boekwaarde van de materiële vaste activa 26,6 miljoen (ultimo 2018 € 27,9 miljoen). Voor de opbouw naar activasoort wordt verwezen naar het onderstaande overzicht van geactiveerde kapitaaluitgaven.

Overzicht van geactiveerde kapitaaluitgaven

Omschrijving	Boekwaarde 31 december 2018	Vermeerde- ringen 2019	Verminde- ringen 2019	Afschrijvingen 2019	Boekwaarde 31 december 2019
Materiële activa met economisch nut					
a. Gronden en terreinen	1.108.325	-	-	-	1.108.325
b. Bedrijfsgebouwen	8.761.182	11.850	-	336.294	8.436.738
c. Inventaris	2.025.373	219.635	-	206.101	2.038.907
d. Vervoermiddelen	12.632.245	345.884	17.576	1.483.034	11.477.520
e. Machines, apparaten en installaties	1.910.929	337.663	-	356.237	1.892.355
f. Beroepskleding	1.503.357	507.061	-	377.754	1.632.664
Totaal vaste activa	27.941.411	1.422.093	17.576	2.759.420	26.586.509

Overzicht kapitaallasten

Omschrijving	Afschrijvingen 2019	Rente 2019	Totaal kapitaallasten
Materiële activa met economisch nut			
Gronden en terreinen	-	-	-
Bedrijfsgebouwen	336.294	386.012	722.306
Inventaris	206.101	72.903	279.004
Voertuigen	1.483.034	-	1.483.034
Machines, apparaten en installaties	356.237	-	356.237
Beroepskleding	377.754	-	377.754
Totaal	2.759.420	458.915	3.218.335

Toelichting mutaties materiële vaste activa 2019

Gronden en terreinen

Saldo per 31.12.2019 is € 1.108.325. In het jaar 2019 zijn geen mutaties geweest in de gronden en terreinen.

Bedrijfsgebouwen

Saldo per 31.12.2019 is € 8.436.738. Het saldo van de vermeerderingen € 11.850 heeft betrekking op aanpassing gebouwen.

Inventaris

Saldo per 31.12.2019 is € 2.038.907. In 2019 is er voor € 219.635 nieuwe inventaris aangeschaft. Het betreft voornamelijk vervanging van bestaande inventaris.

Vervoermiddelen

Saldo per 31.12.2019 is € 11.477.520. De investeringen in vervoermiddelen bedragen in 2019 € 345.884.

In 2019 hebben op basis van het investeringsplan onder andere de volgende mutaties plaatsgevonden:

- Aanbetaling 15 Tankautospuiten   €   220.227
- Aanschaf bakwagen   €   123.663

Machines, apparaten en installaties

Saldo per 31.12.2019 is € 1.892.355. De investeringen in 2019 bedragen totaal € 337.663 en hebben betrekking op onder meer:

- Paggers   €   38.420
- Meetapparatuur   €   112.531
- Ademluchtcompressoren   €   95.329
- Navigatie   €   39.290
- Zuigschroefmachine   €   18.150

Kleding

Saldo per 31.12.2019 is € 1.632.664. In 2019 is voor € 507.061 aan kleding aangeschaft met name voor de uitrukploegen.

3.4.3 Vlottende activa

3.4.3.1 Vorderingen

Saldo per 31.12.2019 € 28.352.844. De gezamenlijke vorderingen op openbare lichamen per ultimo 2019 betreffen onder meer de FLO ad € 1.409.191 en de nog openstaande facturen over de gemeentelijke bijdragen van het eerste halfjaar 2020 ad € 20.999.019. Omdat de vervaldatum van de gemeentelijke bijdragen over het eerste halfjaar 2020 per 1 januari 2020 is, vinden deze mutaties veelal in december 2019 plaats. De totale gemeentelijke bijdragen over het eerste halfjaar van 2020 zijn aan de creditzijde van de balans opgenomen onder overlopende passiva. Overige vorderingen op openbare lichamen bedragen € 57.697.

Conform artikel 39 van BBV is de rekening-courantverhouding met het Rijk, het schatkist bankieren, ad € 4.681.294 opgenomen onder vorderingen. De rekening-courantverhouding met niet financiële instellingen betreft de verhouding met de GGD Zuid-Limburg (betreffende de GHOR).

De overige vorderingen betreffen vorderingen op derden. De afwikkeling van deze vorderingen heeft een normaal verloop. De overlopende activa van € 607.498 betreffen voornamelijk de nog te ontvangen prijs- en loonindex 2019 van de gemeenten ad € 171.589, de subsidie Impuls Omgevings Veiligheid (IOV) van € 100.165, vooruitbetaalde licentiekosten 2020 van € 22.841, nog te ontvangen bijdrage aan het programmabureau € 182.000 en de vooruitbetaalde verzekeringspremies 2020 van € 94.800.

Specificatie vorderingen

Omschrijving	31-dec 2019	31-dec 2018
Vorderingen op openbare lichamen	22.465.907	17.955.447
Te vorderen BTW	5.605	44.469
Overige vorderingen	423.734	427.160
Waarborgsommen	4.863	4.863
Rekening-courantverhouding met het Rijk	4.681.294	5.416.907
Rekening-courantverhouding met niet financiële instellingen	163.943	236.189
Overlopende activa	607.498	835.970
Totaal	28.352.844	24.921.005

In hoofdstuk 5 van deze jaarrekening is het overzicht schatkistbankieren opgenomen.

3.4.3.2 Liquide middelen

Saldo per 31.12.2019 € 134.260. De liquide middelen laten per ultimo 2019 een positieve stand zien van € 0,13 miljoen (2018: € 0,15 miljoen) en bestaan uit € 6.681 contante middelen en € 127.579 tegoeden bij bankinstellingen.

Specificatie liquide middelen

Omschrijving	31-dec 2019	31-dec 2018
Kas	6.681	9.563
Bank	127.579	144.336
Totaal	134.260	153.899

Rondom de liquide middelen zijn de regels van schatkistbankieren van toepassing. In hoofdstuk 5 is het desbetreffende overzicht ingevoegd.

3.4.4 Vaste passiva

3.4.4.1 Reserves

Algemene reserve

Saldo per 31.12.2019 € 1.552.208. De algemene reserve is een reserve waaraan geen specifieke bestemming is gegeven. De daarin vastgelegde middelen dienen als weerstandscapaciteit. De stand van de weerstandscapaciteit per ultimo 2019 is € 1.646.000. Aan de Algemene Reserve is vanuit de resultaatbestemming 2018 een bedrag ad € 499.896 toegevoegd. Daarnaast is in 2019, conform de begroting, € 670.998 onttrokken aan de algemene reserve.

Onder de algemene reserve is tevens opgenomen de algemene reserve van het onderdeel GHOR voor een bedrag van € 107.329. Hierop hebben in 2019 geen mutaties plaatsgevonden.

Reserve egalisatie kapitaallasten

Saldo per 31.12.2019 € 6.289.498. Vanaf 2012 is gestart met een egalisatiereserve kapitaallasten. Op basis van het meerjarig investeringsprogramma wordt elk jaar een bedrag conform de begroting, gestort in de reserve. Ten laste van deze reserve worden de werkelijke kapitaallasten gedekt van het geactiveerde materieel.

Reserve egalisatie bezuinigingen

Saldo per 31.12.2019 € 282.386. Deze reserve is ingesteld om de saldi van de voordelige en nadelige verschillen per boekjaar tussen de geraamde en de gerealiseerde bezuinigingen in de periode 2012 tot

en met 2018 te egaliseren en daardoor optimaal de verminderde gemeentelijke bijdragen te borgen. In 2019 heeft conform de begroting geen onttrekking uit de reserve plaatsgevonden.

Reserve Sociaal Plan

Saldo per 31.12.2019 € 182.158. Op basis van de besluitvorming door het Algemene Veiligheid Bestuur is er ten laste van het resultaat van het dienstjaar 2013 een reserve sociaal plan ad € 640.000 gevormd. Ten laste van deze reserve is in 2019 een bedrag € 48.382 onttrokken voor de vergoedingen woon-werkverkeer en piket Maastricht.

Reserve frictiekosten meldkamer

Saldo per 31.12.2019 € 500.000. Deze reserve is gevormd ter dekking van de te verwachte frictiekosten m.b.t. Meldkamer conform besluit door het Algemeen Bestuur. Dit bedrag is ontvangen van het Ministerie van Justitie en Veiligheid als eenmalige bijdrage in de overgang van het beheer van de meldkamer naar de politie.

Reserve doorontwikkeling Veiligheidsbureau

Saldo per 31.12.2019 € 219.286. Deze reserve is gevormd uit de reserves van het programmabureau, Bevolkingszorg en GHOR conform besluit Algemeen Bestuur van 15 juni 2018.

Bestemmingsreserves GHOR

In deze reserves is in 2019 niet gemuteerd. Het totaal ervan bedraagt ultimo 2019 € 93.848. Een bedrag van € 72.848 hiervan betreft een reserve voor netcentrisch werken; de overige € 21.000 betreft een reserve voor huisvesting van de GHOR.

Bestemming rekeningsaldo

Saldo per 31.12.2019 -€ 362.445 negatief (inclusief GHOR). De resultaatbestemming van het rekeningsaldo 2018 is verwerkt conform besluit Algemene Bestuur bij de vaststelling van de jaarrekening 2018. Het rekeningsaldo 2018 bedroeg € 1.052.677 (positief, inclusief GHOR) en is voor € 499.896 toegevoegd aan de algemene reserve; verder is € 538.000 gerestitueerd aan de gemeenten. Het positief saldo van de GHOR (€ 14.781) is eveneens gerestitueerd aan de gemeenten.

Het rekeningsaldo 2019 bedraagt -€ 362.445 negatief (inclusief GHOR); over de bestemming ervan vindt in 2020 besluitvorming plaats door het Algemeen Bestuur bij het vaststellen van de jaarrekening 2019.

3.4.4.2 Voorzieningen

Voorziening groot onderhoud panden

Saldo per 31.12.2019 € 3.579.531. De onderhoudsplannen zijn in 2019 geactualiseerd. Gebaseerd op de geactualiseerde meerjarige onderhoudsplannen is in 2019 de jaarlijkse dotatie van € 822.605 verricht ten gunste van de voorziening groot onderhoud gebouwen. De dotatie betreft het groot onderhoud van de kantoor en opleidingsgebouwen in Margraten en de kazernes in Beek, Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Maastricht-Zuid, Margraten, Bocholtz en Sittard Middenweg. De bij aanvang 2013 verkregen bijdrage van € 302.272 voor het groot onderhoud tot 2023 van de kazerne Maastricht-Zuid is in 2014 toegevoegd aan deze voorziening. In 2019 zijn uitgaven gedaan voor het groot onderhoud voor een bedrag van totaal € 112.431.

Voorziening WW verplichtingen

Saldo per 31.12.2019 € 306.922. Een voorziening WW personeel is in 2015 gevormd om de WW-verplichtingen van ontslagen werknemers op te kunnen vangen. In deze voorziening worden ook

individuele overeenkomsten met medewerkers gecalculeerd/gestort op het moment dat de verplichting ontstaat.

Voorziening exploitatie kazerne Maastricht Zuid

Saldo per 31.12.2019 € 243.202. De Veiligheidsregio Zuid-Limburg heeft een bijdrage ontvangen voor de dekking van de exploitatiekosten en het groot onderhoud van de kazerne Maastricht-Zuid voor de komende 10 jaren. Het ontvangen bedrag aanvang 2013 ad € 887.929 is berekend op contante waarde. Een gedeelte van de voorziening is ondergebracht bij de voorziening groot onderhoud panden. Over de contante waarde per 1 januari 2018 is op basis van een rekenrente van 4 %, € 11.738 toegevoegd aan de voorziening. Ten laste van de voorziening zijn de netto exploitatiekosten van dit pand van € 62.000 geboekt.

Voorziening frictiekosten VPT

Deze voorziening is gevormd vanuit de verkoopopbrengst van VPT. De voorziening is bedoeld om frictiekosten van de afwikkeling op te vangen. Naar verwachting zal deze voorziening in 2020 grotendeels zijn besteed.

Overzicht van reserves en voorzieningen

Omschrijving	Stand 31 december 2018	Resultaat-bestemming 2018	Vermeerderingen 2019	Verminderingen 2019	Stand 31 december 2019
Reserves					
Algemene reserve	1.615.981	499.896		670.998	1.444.879
Algemene reserve GHOR	107.329	-			107.329
Reserve egalisatie kapitaallasten	5.324.340	-	3.147.108	2.181.950	6.289.498
Reserve egalisatie bezuinigingen	282.386	-			282.386
Reserve sociaal plan	230.540	-		48.382	182.158
Reserve frictiekosten meldkamer	500.000	-			500.000
Reserve doorontwikkeling Veiligheidsbureau	219.286	-		-	219.286
Bestemmingsreserves GHOR	93.848	-	-	-	93.848
Totaal	8.373.710	499.896	3.147.108	2.901.330	9.119.384
Rekeningsaldo					
Rekeningsaldo	1.052.677	-1.052.677	-	362.445	-362.445
Totaal	1.052.677	-1.052.677	-	362.445	-362.445
Totaal reserves	9.426.387	-552.781	3.147.108	3.263.775	8.756.939
Voorzieningen					
Voorziening onderhoud panden	2.869.357	-	822.605	112.431	3.579.531
Voorziening WW verplichtingen	489.304	-	14.673	197.056	306.921
Voorziening kazerne Maastricht Zuid	293.464	-	11.738	62.000	243.202
Voorziening frictiekosten VPT	132.000	-	-	42.351	89.649
Totaal voorzieningen	3.784.125	-	849.016	413.838	4.219.303

Langlopende leningen

Saldo per 31.12.2019 € 14.771.616. De langlopende leningen per 31 december 2017 betreffen onder meer de vaste geldleningen die zijn overgenomen van de Regionale Brandweer Zuid-Limburg (BNG nominaal € 1,1 miljoen).

Ter financiering van de kazerne Middenweg zijn op 28 december 2010 vier geldleningen bij de BNG aangegaan voor een totaal van € 7.500.000 met opnamedata tussen 1 april 2011 en 1 oktober 2012. Ultimo 2016 is een geldlening ad € 10.000.000 afgesloten voor de consolidatie van vlottende schuld en de vaste financiering van onderhanden zijnde en van nieuwe investeringen. In 2019 zijn geen nieuwe geldleningen aangetrokken.

Specificatie van langlopende leningen

Omschrijving	Lineair/ annuïteit	Oorspronkelijke hoofdsom	Vervaldatum rente en aflossing	Einde looptijd	Rente %	Pro resto hoofdsom per 31 december 2018	Stortingen 2019	Aflossingen 2019	Rente 2019	Pro resto hoofdsom per 31 december 2019
Geldleningen										
Bank Nederlandse Gemeenten nr. 40.0082517	25.135	384.631	11-03	2034	5,04	271.633		11.445	13.690	260.188
Bank Nederlandse Gemeenten nr. 91398	71.563	1.043.695	01-10	2040	6,25	843.307		18.856	52.707	824.451
Bank Nederlandse Gemeenten nr. 40106275	70.350	1.500.000	3-8	2026	4,69	1.500.000		0	70.350	1.500.000
Bank Nederlandse Gemeenten nr. 40106276	114.806	2.000.000	1-10	2051	4,89	1.862.000		23.754	91.052	1.838.246
Bank Nederlandse Gemeenten nr. 40106277	116.397	2.000.000	3-10	2051	4,99	1.864.910		23.338	93.059	1.841.572
Bank Nederlandse Gemeenten nr. 40106278	160.349	2.000.000	1-10	2032	4,99	1.588.254		81.095	79.254	1.507.159
Bank Nederlandse Gemeenten nr. 40110848	1.000.000	10.000.000	28-11	2026	0,58	8.000.000		1.000.000	46.400	7.000.000
Totaal	1.558.600	18.928.326				15.930.105	0	1.158.488	446.512	14.771.616

3.4.5 Vlottende passiva

Saldo per 31.12.2019 € 27.325.755. De afwikkeling van de crediteuren van € 924.232 heeft een normaal verloop. De overlopende passiva betreffen voornamelijk de componenten nog te betalen posten van € 1,5 miljoen (2018 € 1,2 miljoen), de gemeentelijke bijdrage eerste halfjaar 2020 van € 21,0 miljoen (2018 € 18,4 miljoen), de loonheffing en overige premies € 2,7 miljoen en af te storten levensloop € 0,7 miljoen. Onder de consolidatierekening zijn opgenomen de positieve saldi van de onderdelen Burgernet € 26.971 en Emric € 71.086, samen is dit € 98.056.

Specificatie vlottende passiva

Omschrijving	31 december 2019	31 december 2018
Crediteuren	924.232	2.213.111
Schulden aan openbare lichamen	120.881	-
Overlopende passiva	26.182.586	21.537.175
Consolidatierekening	98.056	125.412
Totaal	27.325.755	23.875.698

3.4.6 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De toekomstige aanspraken van de individuele medewerkers op de FLO en aanverwante regelingen zoals het overgangsrecht zijn niet opgenomen als verplichtingen in de balans, omdat (het tijdstip van) de aanspraak, de omvang (hoeveel medewerkers) en de keuzes (deelaanspraak of gehele aanspraak) onbekend zijn. De integrale verhaalbaarheid op de onderscheiden gemeenten van bovenvermelde mogelijke verplichtingen is daarom ook onbekend en niet opgenomen in deze balans.

Gekoppeld aan de verkoop van VPT B.V. is overeengekomen dat gedurende de jaren 2019-2021 afname van trainingen wordt gegarandeerd tot een jaarlijks bedrag van € 90.000 aan VPT c.q. de rechtsopvolger VCL.

4 SiSa-verantwoording

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 16 januari 2020				
JenV	A2	Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR) Besluit veiligheidsregio's artikelen 8.1, 8.2 en 8.3 Veiligheidsregio's	Besteding (jaar T)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: A2</i> <i>/ 01</i> € 6.434.738	

5 Overzicht schatkistbankieren

De Wet schatkistbankieren schrijft voor dat de decentrale overheden, waaronder ook de Veiligheidsregio, al hun overtollige liquide middelen en beleggingen aanhouden bij het ministerie van Financiën. In 2019 is een drempelbedrag bij de bank gehanteerd van € 329.720. Er zijn geen overschrijdingen geweest in 2019.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	330			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	144	144	140	122
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	186	186	190	208
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	43.962			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	43.962			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	330			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	12.998	13.121	12.836	11.270
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	144	144	140	122